

בגלל הצורך הדחוף להבהיר פרשה זו, מתפרסם דו"ח זה השבוע. בשבוע הבא ימשיך אורי אבנרי במסירת הדו"ח על המתרחש בעולם הערבי, באירגוניו השונים ובמאבק הגלובלי סביב ישראל.

בסיורו החטוף באירופה, בו ניהל שיחות עם מדינאים ואישים אחרים, בירר עורך "העולם הזה" באמצעות מקורות המידע המוסמכים ביותר את האמת על המתרחש סביב "כינוס בולוניה".

בולוניה

הכרה הדדית זו היא בהכרח תהליך ממושך. אך היא יכולה להתחיל בדרג של ממשלות. היא חייבת להתחיל במקום הגבוה ביותר — אצל שותריה שלום משני הצדדים. לכן דרושים מעשים דרמטיים של מיפגש פנים-אל-פנים, שימחישו לעיני שני העמים את היכולת לשבת יחד, להתחבב על סענות סותרות, ולהגיע לפתרונות מוסכמים.

יש כמה תנאים מוקדמים להצלחת מיפגש כזה:

- עליו להיות פומבי.
- משני הצדדים צריכים להשתתף בו אנשים המקובלים בקרב עמיהם כסדריוטים.
- המיפגש צריך להתבסס על עמדות היסוד של שני הצדדים: קיומה הריבוני של ישראל מצד אחד, הכרה בזכויות העם הפלסטיני והחזרת השטחים הכבושים (מאז 1967) מצד שני מדי פעם הבשיל רעיון זה פירות, אך עד כה היו אלה פירות-בוסר. זכורות ועידות סירנצה המפורסמות, בניצוחו של ג'ורג'ו לה-פירה, בסוף שנות ה-50. אולם אחרי שהועדה הראשונה פוצצה בזרוע על-ידי משרד-החוץ של גולדה מאיר, לקו התעידות הבאות בחוסר נציגות ערבית הולמת, וגסטו בהדרגה.

בשנה שעברה, אחרי מאמץ הסברתי שרבים מאיתנו לקחו בו חלק, הבשיל הרעיון פרי היסטורי בהזמנת נחום גולדמן לקאהיר, אך גם יומה זו סוצצה על-ידי ראש-הממשלה גולדה מאיר.

מעשי-פיצוץ אלה יש בהם הגיון עיקבי: התעקשות על כך שהמיפגש הישראלי-ערבי הראשון יהיה בדרג של שליחי-ממשלות — דבר שאינו אפשרי. כרי שייסגשו אי-פעם שליחי ממשלות, צריכות להיות הרבה פגישות קודמות של שליחי תנועות-שלום, כדי להכשיר את הקרקע, לשנות את האקלים הנפשי והאחירה הציבורית משני הצדדים, ולהרגיל את העמים בהדרגה להכרה הדדית.

כנס מכין ברואא

מ אז הכשדת ביקור-גולדמן פעלו כמה וכמה אנשים לחידוש הרעיון של מיפגש ישראלי-ערבי.

בשהות בארצות-הברית, בשנה שעברה, נפגשתי עם כמה מראשי מחנה-השלום בארצות-הברית, כמו הפרופסור נועם חומסקי, התרשמתי מעמדתם האמיצה של אנשים אלה, התומכים ללא-סייג גם בקיום מדינת-ישראל וגם בזכות הפלסטינים למדינה משלהם. חזרתי באוני-ניהם בלי הרף על דעתי שהתרומה הגדולה ביותר שהם יכולים להביא לעניין השלום במרחב היא: ייוזם פגישה פנים-אל-פנים של שותריה שלום מיישראל ומארצות-ערב. למעשה כבר ריחף רעיון זה באחרי, בארצות-הברית ובחוגים רבים. ואז קרה הדבר המהפכני, ששינה את התמונה מן הקצה אל הקצה: הרעיון הבשיל גם במצריים עצמה.

הנשיא אנואר אל-סאדאת הכריז בפומבי על נכונותו לחתום על חוזה-שלום, תמורת נסיגת צה"ל מן השטחים המוחזקים וההכרה בזכויות הפלסטינים. באווירה החדשה, עלה כוכבו של איש, שמילא תפקיד מרכזי כיוזם ועידת בולוניה. שמו חאלד מוחי-אל-דין.

חאלד מוחי-אל-דין, ראש הסניף המצרי של תנועת-השלום העולמית (הפרו-קומוניסטית), מראשי האיחוד הסוציאליסטי הערבי (מפלגת השלטון הנאצרית), ואיש-מפתח במישטר אל-סאדאת, חאלד, אדם סימפטי, שהיה אולי האיש הראשון בצמרת המצרית שפעל למען השלום, נמנה עם הקצינים הצעירים שהגיעו לשלטון עם עבד-אל-נאצר. כיום הוא איש אמונם של הסובייטים בקאהיר, ומאז הדחת עלי צברי וחבריו, התחזק מעמדו עוד יותר. אחרי מגעים ממושכים, שנשמרו בסוד, התגבש ההרכב הראשון של בעלי-היוזמה. ב-19 באפריל השנה נתכנס ברואא הכנס המכין הראשון. השתתפו בו נציגי גופים שונים, וביניהם: אישים מארצות-ערב, מפלגות קומוניסטיות באירופה, תנועות-השלום (הפרו-קומוניסטיות) העולמית, מפלגות סוציאליסטיות מאירופה, אגודות מיקצועיות לא-קומוניסטיות, קבוצות אינטלקטואליות שונות, וההעדר הבינלאומי של השמאל למען שלום במזרח התיכון.

ועד זה מייצג למעשה גם את הגוף האמריקאי, הקרוי "ההעד למען אלטרנטיבות חדשות במזרח התיכון". ועד זה הותקף בעבר בגלל פעולות שונות, אולם לאחרונה התארגן מחדש, והנהגתו נתונה בידי אנשים מסוגם של נועם חומסקי, הרברט מרקוזה, דון פרץ, איריין גנדוזה ואחרים — אנשים חרדים לשלום ישראל, בעודם רוחשים אהדה עמוקה לשאיפות הצודקות של הערבים. כימעט כולם יהודים, בעלי שם גדול בעולם האקדמי ובחוגי השמאל בארצות-הברית.

"ההעד הבינלאומי של השמאל למען השלום במזרח התיכון", שמרכזו בפאריס, זכה בתמיכת גדולי האישים של השמאל בצרפת, איטליה, ארצות-הברית וארצות אחרות. הוא מקובל בארצות-ערב, מקיים דו-שיח עם ראשי הפידאיון, וזוכה לאימון גם במדינת ישראל.

נוסח של אצע

ב כנס המכין ברואא, קרו כמה דברים. נבחר ועד מכין, נקבע בסיס רעיוני להזמנת החוגים והאישים שיהיו את בעלי-החסות הרשמיים של ועידת-בולוניה, ודובר על הרכב רשימת המוזמנים.

הועד המכין מורכב רק מאיטלקים, נציגי מפלגות שונות — החל מהמפלגה הקומוניסטית טית הגדולה ותנועת-השלום הקשורה עימה; ועד המפלגה הסוציאליסטית של ריקארדו לומבארדי (מס"י). שקבוצת חבריה ביקרה לא מכבר בארץ. משתתפים בו גם אנשי מפלגת פטי"ס, שהם משמאל לקומוניסטים, וכן, החברים האיטלקיים של "ההעד הבינלאומי של השמאל למען השלום".

על הועד הזה, שבו יש לקומוניסטים השפעה מכרעת, הוטל להכין את הוועדה, להכין רשימת-מוזמנים (הטעונה אישור בכנס-מכין נוסף באוקטובר), ולהרכיב בינתיים את הגוף שיתן את הגושפנקה הרשמית להעידה.

* היה זה הוועד שאירגן את שני הדו-שיחים הפומביים הראשונים בין ישראלי וערבים — החיכוך הפומבי שלי עם המצרים והפלסטינים בתיאטרון פאריס, והחיכוך שלי פנים-אל-פנים עם נציג אל-פתח ברדי גינבה.

חודש רצמבר השנה יתקיים — בעזרת השם ואינשאללה — כינוס בעיר בולוניה העיר, השוכנת בגבול בין הרי איטליה והשפלה הצפון-איטלקית, היא מיבצר המיפלגה הקומוניסטית האיטלקית — הגדולה ביותר מחוץ לגוש הקומוניסטי.

כינוס זה יכול להיות אחת מן השתיים, בבחינת או-או. או — ועידת-תעמולה ראתגנית של חסידי מוסקבה וקאהיר, לתעמולה נגד ישראל, שתע-מיק את התהום בין שני העמים.

או — ועידת-שלום היסטורית, מיפגש רשמי ופומבי ראשון של תנועות השלום בישראל ובארצות-ערב, מאורע בעל השפעה עמוקה על דעת-הקהל משני עברי קו הפסקת-האש.

אורי אבנרי

או-או — כשקביעת המגמה הסופית תלויה במהלכים המתקיימים ברגע זה בקאהיר, במוסקבה ובמקומות אחרים.

וגם אצלנו. עלי להסביר מדוע מצאתי לנכון לכתוב בכלל על פרשת בולוניה עכשיו, ולמסור עליה מידע זה לציבור הישראלי והעולמי.

אין אני נוהג למסור פרטים על מגעים עם אישים ערביים, כשעצם הפירסום עלול "לשרוף" את בעלי-השיחה. במשך 15 השנים, בהן אני עוסק באופן שיטתי במגעים מסוג זה בחו"ל, ובהן נפגשתי בצורה זו או אחרת עם עשרות אישים בכירים בעולם הערבי, לא פירסמתי מעולם את זהות בעלי-שיחי, אלא אם כן קיבלתי לכך רשות מפורשת מראש (כמו במיקרהו של האשם ג'ואד, שרי-החוץ העיראקי בתקופת שלטון קאסם).

בכל שאר המיקרים לא פירסמתי דבר על השיחות, או שפירסמתי דו"חות חלקיים, תוך העלמת זהות בעלי-השיחה. זה פגע אמנם באמינות הדו"חות, ובכוח-ההשפעה של הדברים — אך נזק זה היה פחות חשוב מאשר פגיעה באמון ההדדי, הדרוש במגעים כה עדינים.

ממילא לא פירסמתי מעולם פרטים על יוזמות ותוכניות שנדונו במגעים מסוג זה — מכיוון שעצם פירסומן בלא-עת יכול להחניקן בעורן באיבן.

פיצוץ ועידת פירנצה, 1958*

אני סוטה הפעם מנוהג זה, משתי סיבות חשובות: ראשית, מפני שכבר סורסמו בישראל דברים על הכינוס, חלקם בתמימות וחלקם בזדון, ובכלל זה פקרים, חצאי-אמיתות, ומידע מקוטע העלול להטעות. שנית, מפני שיש, לדעתי, צורך דחוף להשמיע דברים ברורים באוזניהם של יוזמי הכינוס לגבי עמדת תנועת-השלום הישראלית, ולהעמידם על גודל האחריות הרובצת עליהם בפר-שה זו.

מפירנצה עד גולדמן

ה רעיון לכנס ועידה של שותריה שלום משני עברי קו הפסקת-האש, לשם דו-שיח אישיים שונים — ישראלים ואחרים — פועלים מזה שנים רבות בכיוון זה. אני עצמי חזרתי עליו באלפי שיחות עם אנשים שיכלו לתרום תרומה כלשהי להגשמתו — לא רק אישים ערביים, אלא גם מדינאים ניטורליים, עורכים ועיתונאים המקובלים בארצות-ערב, שליחי מוסדות בינלאומיים, ועוד.

הרעיון הוא זה: לא יקום שלום של ממש במרחב, אלא אם כן ישתכנע כל אחד משני העמים שיריבו מוכן להשלים עם קיומו, להכיר בזכויותיו, ואינו זומם לכלותו או לשדוד את אדמתו.

קארקטורה של העולם הזה, בן-גוריון וגולדה שולחים טורפדו בדמות ראובן שילוח, כדי להסביע את ספינת הוועידה. היא פוצצה בגלל דרישת ישראל שהמשלחת הישראלית תכלול נציג ממשלה.